

Fruittelers kiezen voor duurzaam

Fruittelers willen minder chemische middelen gaan gebruiken en duurzamer produceren. In het LaMi-project 'Duurzame fruitteelt' gaan zij ziekten en plagen te lijf met kennis van natuurlijke vijanden en goed waarnemen. Met effectief water geven willen de telers de groei beheersen en minder uitspoelen.

Om te grote (financiële) schade door schimmels en insecten te voorkomen kunnen telers soms niet om chemische middelen heen. Toch zijn veertig fruittelers, verdeeld over vijf studiegroepen, op zoek naar alternatieven via experimenten, demo's, excursies en doorlichtingen op hun bedrijven. De belangrijkste kennisbronnen zijn praktijkervaringen van collega-telers en onderzoekskennis uit binnen- en buitenland. De studiegroepdeelnemers krijgen ondersteuning van DLV Plant, Centrale Adviesdienst voor de Fruitteelt (CAF), Fruit Consult Holland, Bodata en de NFO-afdelingen. Provincie Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden financieren het project.

Positief over deelname

Vrijwel alle fruittelers zijn positief over deelname aan de studiegroepen, zo blijkt uit een enquête. Ook brengen zij het geleerde op hun bedrijf in praktijk. Een groot deel voelt voor een verdere verdieping van het gekozen onderwerp. Het project 'Duurzame fruitteelt' loopt ook in 2004 door. Wilt u meer weten of heeft u ideeën of wensen voor (nieuwe) onderwerpen? Neem dan contact op met projectcoördinator Joke Janse, telefoon (030) 634 54 99 of via e-mail: jjanse-lami@glto.nl. U kunt ook de bon op pagina 4 insturen.

Een overzicht van de resultaten (zie ook pagina 3):

Biologische bestrijding perenbladvlo wint langzaam terrein

De perenbladvlo geeft veel schade in de perenteelt. Door roofwantsen uit te zetten en oormwormzakkers op te hangen maken telers gebruik van de natuurlijke vijanden van de vlo. Ook wordt de leefomgeving van natuurlijke vijanden verbeterd door gras minder te maaien, onkruid te laten staan en windsingels te plaatsen. Het succes varieerde sterk tussen bedrijven, in veel gevallen bleken aanvullende chemische bespuitingen noodzakelijk.

Sherlock Holmes in de boomgaard

Met loep en klopnet in de aanslag speuren tien fruittelers regelmatig naar vijanden en helpers in hun strijd tegen schadeverwekkers. Doel: een betere herkenning van natuurlijke vijanden. Op hun eigen bedrijf hebben de telers feromoonvallen opgehangen en schadebeelden verzameld. Zo'n twintig insectensoorten zijn in beeld gebracht, waaronder een groot aantal schadelijke insecten. Natuurlijke vijanden als roofwantsen, sluipwespen en oormwormen werden ook gevonden.

Aanjager in vogelvlucht

- ≡ Nieuwe ervaringen met duurzaam fruittellen
- ≡ Leren van Koesignalen
- ≡ Melkveehouders beheren eigen budget studiegroep
- ≡ Agrotoerisme in de lift

LaMi verhuist

Vanaf 1 december 2003 zijn we als volgt te bereiken:
Postbus 441
3990 GE Houten
Bezoekadres:
Druivengaarde 5-7
Houten
Telefoon (030) 634 54 99
Fax (030) 634 54 63

Fruittelers zetten gekweekte roofwantsen uit tegen de perenbladvlo.

Later water geven bij peer

Een te sterke groei kost productie en maakt perenbomen meestal gevoeliger voor ziekten en plagen. In een demo op het bedrijf van Cornelis Uijtewaai is een nieuwe vorm van sterke wortelsnoei (met een schuin mes) gecombineerd met water geven op basis van bodemvochtspanningsmeting. Later water geven dan in de praktijk gebruikelijk is blijkt dit jaar goed uit te pakken. Vooral de eerste zes weken na de bloei zijn belangrijk. De stand van de bomen was goed. Waarschijnlijk kwam dit door de sterke wortelsnoei.

Infectierisico van schurft bij appel

Welte is een programma waarmee het infectierisico van schurft in appel te berekenen is, op basis van metingen op een aantal weerstations. Door dit programma zelf te installeren en aan te vullen met eigen bedrijfsgegevens als ras, bespuitingen en klimaatinstellingen, kunnen telers de schimmel gericht aanpakken op hun bedrijf. Daarnaast vergeleek de groep registratiegegevens met referentiecijfers van 2000. Het aantal bespuitingen was in 2003 meer dan in 2000, maar de totale milieubelastingspunten voor het waterleven lag een stuk lager.

Effectief water geven in houtig klein fruit

Om vroeg afsluiten van de groei in rode bessen tegen te gaan geven telers vaak extra stikstof en veel water. Dit leidt echter tot meer uitspoeling van stikstof. De deelnemers aan de studiegroep hebben geëxperimenteerd met watermarksensoren die de vochtspanning meten. Tussen de deelnemende bedrijven blijken grote verschillen in beworteling, ontwikkeling van het vochtgehalte en nitraatgehalte in de bodem te bestaan. Gewapend met deze kennis en meer inzicht in de bodemsamenstelling leren de telers effectiever water te geven.

Bedrijfsdoorlichtingen

Een aantal telers liet de gewasbescherming op hun bedrijf doorlichten. Dit resulteerde per bedrijf in een rapport met aanbevelingen. Deelnemers van de studiegroep naar de perenbladvlo lieten hun bedrijf doorlichten op maatregelen voor een betere leefomgeving van natuurlijke vijanden.

Ik denk, dus ik beïnvloed

Uit 148 verschillende onderzoeken blijkt, dat als iemand een dobbelsteen gooit met de gedachte aan een bepaald getal, dit getal meer dan gemiddeld wordt gegooid. Kennelijk kunnen wij de materie beïnvloeden met onze gedachten en gevoelens. Steeds vaker wordt aangetoond dat het collectieve bewustzijn van de mensheid een factor is om rekening mee te houden. Vroeger zeiden immers al: eendracht maakt macht.

Geloof u in kansen, dan herkent u kansen. Bent u pessimistisch, dan gebeurt er over het algemeen weinig opbeurends om u heen.

Ik ben ervan overtuigd dat ieder mens voor een belangrijk deel zelf bepaalt of hij tot de kanshebbers behoort. Dit kan door te werken aan nieuwe kennis en nieuwe vaardigheden. Oefening baart kunst. Het kan ook

door nieuwe mensen te ontmoeten, gesprekken over nieuwe onderwerpen te voeren of bestaande onderwerpen anders te bespreken. LaMi-activiteiten zijn geschikte instrumenten om dit te doen.

Ik nodig u van harte uit onze instrumenten te gebruiken om uit te zoeken welke kansen er voor u zijn. Om te bekijken aan welk getal u denkt bij het gooien van de dobbelsteen. Ik wens u veel mooie gedachten toe.

Arjan Vriend, programmaleider LaMi

Melkveehouder Henk-Jan Soede is tevreden over nieuwe aanpak van de studiegroep

Meer betrokkenheid door eigen beheer van budget

Rustig achter een kopje koffie de verhalen van gedreven collega's aanhoren is niet aan de orde bij de LaMi-studiegroep voor biologische melkveehouders. Wie deelneemt aan deze studiegroep, wordt geacht zich actief in te zetten. Vorig jaar al verzorgden groepjes van drie deelnemers bij toerbeurt een thema voor hun collega's. Dit jaar beheert de studiegroep voor het eerst ook haar eigen budget.

De eerste bijeenkomsten van de studiegroep zijn alweer geweest: het seizoen is weer begonnen. Een excursie naar een voerfabriek en een bijeenkomst over het winterrantsoen stonden dit jaar boven aan het lijstje. De bespreking van het winterrantsoen is een jaarlijks terugkerend thema voor de vijftien biologische melkveehouders die deel uitmaken van de studiegroep. Toch heeft de groep een belangrijke verandering doorgemaakt. Voor het eerst dit jaar stellen de leden, in overleg met begeleidster Edith Vinke van DLV, zelf de thema's voor de bijeenkomsten vast. En ook voor het eerst beheren ze zelf het budget dat ze ter beschikking hebben: € 345,- per deelnemer.

Actieve bijdrage

Vorig jaar was LaMi verantwoordelijk voor het budget van de studiegroep. 'Dat was niet handig', verklaart melkveehouder en contactpersoon Henk-Jan Soede uit Loenen aan de Vecht. 'Vorig jaar stuurde ik de facturen van de studiegroep door naar LaMi, maar hierdoor had ik geen goed zicht op het budget. LaMi kwam met het voorstel om ons de pot zelf te laten beheren. Voorwaarde is dat we met een goed programma komen. Dit betekent ook dat alle leden een actieve bijdrage moeten leveren. Drie jaar geleden kon je nog als toehoorder aanwezig zijn tijdens de bijeenkomsten, maar sinds vorig jaar verzorgen wisselende groepjes

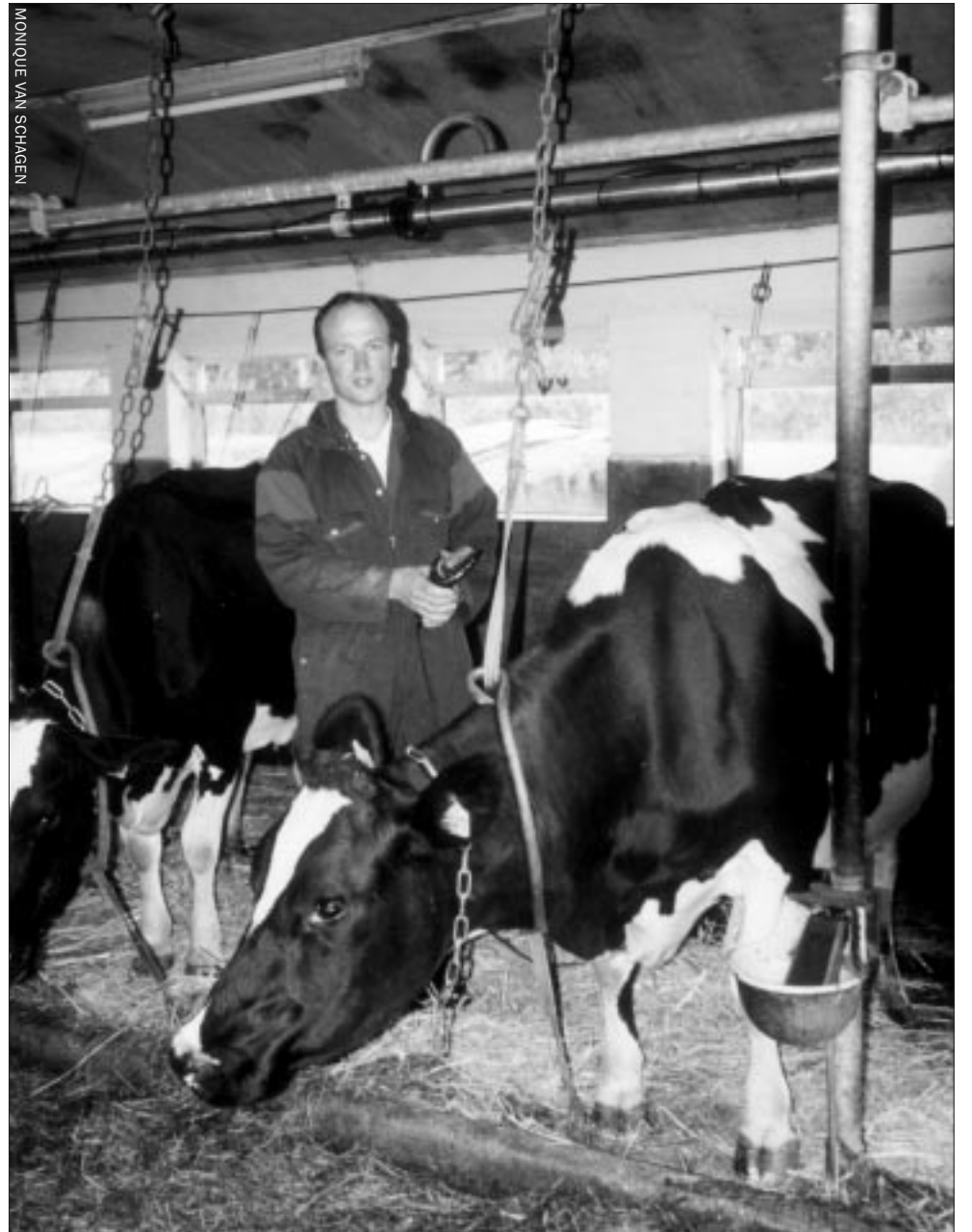
van drie deelnemers een thema. De betrokkenheid van de deelnemers is door deze aanpak flink toegenomen.'

Gevarieerd programma

Door een grotere betrokkenheid van de leden bij het samenstellen van het programma komt er vanzelf meer variatie. Zo kunnen de leden van de studiegroep zich bijvoorbeeld ook een dag buigen over het bouwen van een website. Soede: 'Voorwaarde is nu dat ons programma een afspiegeling van en motivatie voor een duurzame landbouw is.'

Winterrantsoen

Ondanks de grotere flexibiliteit en de eigen invulling wijkt het programma van zes ochtenden niet sterk af van dat van vorige seizoenen. De behoefte aan het uitwisselen van basisgegevens als rantsoen en gezondheid van de veestapel blijkt groot. 'Een bespreking van het winterrantsoen lijkt op het eerste gezicht een standaardonderdeel, maar de kuil is ieder jaar weer anders', verklaart Soede. 'We hebben allemaal een analyse van onze kuil ingestuurd en de resultaten hiervan bespreken we samen. Het is aardig om na te gaan welke verschillen er zijn, en hoe dat komt. Zo kun je je bedrijfsvoering aanscherpen. Het leuke is dat we heel verschillende bedrijven binnen de studiegroep hebben: de ene melkveehouder melkt 6.000 liter met MRIJ-vee dat voornamelijk gras krijgt, de andere melkt

Henk-Jan Soede: 'Nu we het budget zelf beheren leveren alle leden een flinke bijdrage aan het programma.'

8.000 liter op basis van een rantsoen met maïs en bijproducten.'

Ook de toekomst van de biologische melkveehouderij komt dit seizoen aan de orde. 'Het is een onderwerp dat op elke bijeenkomst wel voorbij komt, maar dan

bij het napraten. Het eigenlijke thema is dan al behandeld', verduidelijkt Soede. 'Het is iets dat iedere melkveehouder bezighoudt, want je wilt wel een boterham verdienen met je werk. Daarom hebben we besloten er een hele morgen aan te wijden.'

Elk moment van de dag geven koeien waardevolle informatie.

Koesignalen

Het boek 'Koesignalen, praktijkgids voor koegericht management' is een ideale gids om beter naar gedrag, houding en fysieke kenmerken van groepen en individuele koeien te leren kijken. Deze rijk geïllustreerde gids is te bestellen bij Roodbont uitgeverij en kost € 17,90 (ISBN 90-75280-47-5).

Koe vertelt de waarheid

'Het zijn niet de koeien die zich moeten aanpassen aan de boer. De boer moet zich aanpassen aan zijn koeien', zo daagt dierenarts Joep Driessen van Vetvice zijn gehoor uit. Enthousiaste biologische en gangbare melkveehouders gingen op 25 september en 3 oktober aan de slag met koesignalen. Een koe 'praat' namelijk de hele dag met haar omgeving. Zij geeft signalen af die iets zeggen over haar rantsoen, haar ligbed en haar verzorging. Waardevolle informatie voor wie het wil zien.

De groep is te gast bij biologisch melkveehouder Frits Lozeman in Achterveld, waar de deelnemers de koppel van veertig koeien observeren. Hoe is de lichtinval in de stal? Is de koppel alert? Hebben de dieren glans? Hoe is de mest? Gesproken wordt over vluchtroutes, risicoplaatsen, intentiebeweging en indicatordieren. Voor de meeste melkveehouders is het zoeken naar OZO's nieuw. Een OZO is een Onbegrepen Zaak die je Opvalt.

Koeien vertellen volgens Driessen doorlopend over de kwaliteit van hun huisvesting, bijvoorbeeld over stalvloeren en ligboxen. Zijn ze bang om uit te glijden, liggen ze recht in de box, liggen ze 12-15 uur per dag, hebben hun koppens voldoende ruimte aan de voorkant als ze gaan liggen of staan? 'Investeer in kwaliteit, want dat verdient je gegarandeerd terug', adviseert de dierenarts. 'Als een koe bijvoorbeeld goed ligt, stroomt er al 30 procent meer bloed door het uier en dat geeft geheid een hogere melkproductie.'

LaMi organiseerde de praktijkbijeenkomsten 'Koesignalen' en Vetvice-dierenartsen verzorgden de training.

Gert van Os kiest voor milieubewuste teelt

‘Wachten met middelen inzetten moet je durven’

Toen Gert van Os samen met zijn broers Johan en Floor tien jaar geleden fruit ging telen, zette de overheid al het mes in het pakket chemische middelen. Voor de gebroeders Van Os een belangrijke reden om voor een milieubewuste bedrijfsvoering te kiezen op hun 30 hectare tellende bedrijf.

Met het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen heeft Gert van Os eigenlijk weinig ervaring. Jarenlang runde hij een fruitpachterij, waarbij hij partijen fruit opkocht en sorteerde voor de handel. Toen hij met zijn broers fruit ging telen, kwam zwartvruchtrot nog niet voor in Nederland. Nu wel, en daarom besloot Van Os mee te doen aan de LaMi-studiegroep ‘Zwartvruchtrot bij peer’, onderdeel van het project ‘Duurzame fruitteelt’.

Alternatief noodzakelijk

Fruittelers moeten een goed alternatief hebben om plagen en ziekten te bestrijden en de kwaliteit van hun producten hoog te houden. De gebroeders Van Os weten uit eigen ervaring welke waarde de consument hecht aan appels en peren zonder oneffenheden, want ze verkopen al veertig jaar fruit aan huis. Helemaal biologisch produceren zien de telers uit het Utrechtse Benschop niet zitten. Van Os: ‘De opbrengst in kilo’s is veel lager en het is heel moeilijk om fruit te telen dat voldoet aan de kwaliteitseisen van de consument. Misschien wil 10 procent van de consumenten biologisch fruit, maar de grote massa nog niet.’ Wel volgt de teler de ontwikkelingen in de biologische fruitteelt op de voet om te kijken of hij bestrijdingsmethoden van ziekten en plagen kan toepassen op zijn eigen bedrijf. Zo bestrijdt hij spint met

behelp van roofmijten. En met succes. Voor het vernietigen van de perenvlo zet Van Os oorwormen in, maar dat is nog niet altijd effectief. Dit jaar heeft hij vijftot zeshonderd zakjes oorwormen per hectare opgehangen. ‘We zitten hier in een waterrijk gebied en een deel van onze hectares staat tweemaal per jaar blank. Dat doet de oorwormen geen goed. Als je dan toch een middel inzet, moet je ervoor zorgen dat je die oorwormen niet kapot maakt. Je moet durven wachten vóór je een chemisch middel inzet. Dat is het moeilijkst.’

Infectiedruk

Over zwartvruchtrot bij peren zijn nog veel vragen. Er zijn telers die het ene jaar in een groot deel van hun opbrengst aantastingen waarnemen en het volgende jaar bijna vrijblijven van de schimmel. Als deelnemer van de studiegroep kreeg Van Os dagelijks informatie van het bedrijf Bodato over de infectiedruk. Vooral warme dagen met een hoge luchtvochtigheid bleken kritiek. Op die dagen kregen de telers het advies een middel als Thiram in te zetten. ‘Bij het leren waarnemen van de eerste verschijnselen hebben we goede ondersteuning gehad’, aldus Van Os. ‘Ik wil er graag mee verder, want we hebben nog meer kennis nodig. We moeten zwartvruchtrot zo snel mogelijk aanpakken, op een milieubewuste manier.’

Gert van Os: ‘Leren waarnemen van de eerste verschijnselen van zwartvruchtrot is erg belangrijk.’

Waarschuwingmodel tegen zwartvruchtrot

Fruittelers uit Utrecht kwamen dit jaar bijeen in een studiegroep om de zwartvruchtrot op milieubewuste wijze aan te pakken. Onder begeleiding van DLV Plant werkten zij met een waarschuwingmodel dat werd ontwikkeld door Bodato. Dit model levert gegevens over de infectiedruk van de schimmel op basis van weersomstandigheden. Studiegroepdeelnemers kregen meerdere keren per week informatie over deze infectiedruk en bezochten elkaars bedrijven om te leren hoe ze de ziekte tijdig kunnen herkennen. De uitgangssituaties bij de verschillende bedrijven liep sterk uiteen, en daarmee ook de bestrijdingsaanpak. Resultaat: interessante discussies en meer inzicht in de biologie van de schimmel.

Evenwicht in de boomgaard

Net als Gert van Os heeft ook Kees Diks in Schalkwijk jarenlange ervaring met geïntegreerde bestrijding. In het kader van het project ‘Duurzame fruitteelt’ werd er een excursie georganiseerd naar het bedrijf van Diks. Diks zette met succes roofwantsen in tegen perenbladvlo en RAK3 (feromoonverwarring) tegen fruitmot. Diks benadrukt het belang van systeembenadering. ‘Houd bij alle bedrijfsmaatregelen rekening met eventuele effecten op het natuurlijk evenwicht in de boomgaard. Want met alleen vijanden ben je er nog niet’, weet Diks na jarenlange ervaring. Hij heeft een ligusterhaag als schuilplaats voor natuurlijke vijanden, laat slootkanten bloeien en gras hoog groeien, en gebruikt zo veel mogelijk selectief werkende middelen.

Meer grond nodig voor biologische bedrijven

In de Gelderse Vallei is de biologische sector met 81 bedrijven sterk vertegenwoordigd. Uit het project ‘Stimulering biologische landbouw’ blijkt dat er meer grond nodig is voor biologische landbouw, onder meer voor het verbouwen van voedergewassen voor het eigen vee. In eerste instantie wordt extra grond gezocht bij landgoederen. In een latere fase komt ook land in aanmerking waar alleen gangbaar gras of maïs voor de verkoop wordt geteeld.

De afgelopen jaren zijn er in de Gelderse Vallei veel biologische bedrijven bijgekomen, waaronder varkens- en pluimveebedrijven. Na de sterke toename in 2001 steeg het aantal biologische kippen zelfs verder met ruim 30 procent tot 150.000 stuks in 2003. Na de vogelpest zijn vrijwel alle bedrijven doorgedaan. Dit jaar is het aantal bedrijven iets afgenomen. Velen wachten nog met omschakelen vanwege de slechte afzetperspectieven.

Het project ‘Stimulering biologische landbouw’ wil de productie en afzet van biologische producten bevorderen. Dit doet zij via voorlichting en kennisuitwisseling in studiegroepverband, via informatiebijeenkomsten, en door promotie in de supermarkt. Ook kunnen geïnteresseerden de volgende voorbeeldbedrijven bezoeken:

- Aart en Greta van de Beek in Putten (melkvee), telefoon (033) 245 15 96
- Jaap en Gerda van Deelen in De Glind (legpluimvee en melkvee), telefoon (0342) 45 14 88
- Jan en Coby de Kruijff in Leusden, (akkerbouw en vleesvarkens), telefoon (0342) 45 13 75
- Renger de Vries in Nijkerk (melkvee en natuurbeheer), telefoon (0342) 46 21 11

Biologische landbouwbedrijven in de Gelderse Vallei in september 2003

SECTOR	AANTAL	OMVANG
Akkerbouw	13	360 hectare
Tuinbouw/boomteelt	7	15 hectare
Melkgeiten	6	400 dieren
Melkveehouderij	17	900 dieren en 600.000 kg melk
Pluimveehouderij	43	150.000 dieren
Varkenshouderij	8	160 zeugen en 2.780 vleesvarkens
Vleeshouderij	7	230 dieren en 320 hectare

Totaal 81 bedrijven

Bij LaMi is een brochure verkrijgbaar met de resultaten van het project ‘Stimulering biologische landbouw Gelderse Vallei 2003’. Zie de bon op pagina 4.

Demo graslandvernieuwing

Melkveehouders in het veenweidegebied beoordelen de overtopfrees met nokkenradzaaimachine van loonwerker Schimmel in Oudewater. Zij bogen zich over de vraag hoe grasland het beste kan worden vernieuwd en zagen vier grondbewerkingen bij klei op veen: de ecoploeg, de spitmachine, de frangiterfrees en de overtopfrees. De demo vond plaats in september en werd georganiseerd door De Samenwerking en LaMi.

Kinderopvang

Agrariërs uit Gelderland, Overijssel en Utrecht die plannen hebben voor een agrarisch kinderdagverblijf, kunnen meedoen aan het pilotproject 'Agrarische kinderopvang'. De vraag naar kinderopvang op het platteland neemt toe. De ruimtelijke omgeving van een boerderij en het contact met dieren zijn goed voor de ontwikkeling van een kind. Hiermee kan de agrarische kinderopvang zich onderscheiden van de reguliere opvang. Meer informatie bij GLTO: Anneke Kok, telefoon (0342) 40 42 42.

Cursus plattelandstoerisme

Professioneel en effectief klanten aantrekken, hoe doe je dat? Daar draait het om in de cursus 'PR en marketing' voor ondernemers in plattelandstoerisme. Start: 5 januari 2004. Duur: vijf avonden, inclusief excursie. In de cursus maakt u een eigen PR-plan, beoordeelt u bestaand PR-materiaal en ontwikkelt u nieuw materiaal. Kosten: € 90,- per deelnemer. Opgave: uiterlijk vóór de Kerst (zie de bon op deze pagina).

Leerlingen leren van biologisch

Ruim vijftig leerlingen van de Middelbare Agrarische School in Barneveld gingen in september op bezoek bij biologisch varkensbedrijf Peter van Leeuwen in Utrecht en slachterij Dumeco in Apeldoorn. Peter van Leeuwen heeft zeugen en vleesvarkens en boert al een tijd biologisch. Van Leeuwen heeft zijn zaakjes goed voor elkaar en de leerlingen waarderen zijn eerlijke verhaal.

Slachterij Dumeco in Apeldoorn levert aan De Groene Weg in Hedel. Heikel punt is de logistiek. Elk moment dat de lijn stilstaat, lopen de kosten door. Toch zal de boer een goede prijs moeten krijgen, vinden de leerlingen. Verder kan de boer de kosten omlaag brengen door de dieren zo veel mogelijk homogeen aan te leveren.

Interesse? Vul nu de bon in!

Als u interesse heeft voor een van de omschreven activiteiten in deze Aanjager, stuur dan deze bon in een envelop naar LaMi, Postbus 441, 3990 GE Houten.

Naam: _____

Adres: _____ Woonplaats: _____

Telefoon: _____ E-mail: _____

Ik heb belangstelling voor:

- de cursus plattelandstoerisme
- de perenwerkgroep in Gelderland
- een bedrijfsdoorlichting fruitteelt, op het gebied van: gewasbescherming / mineralenbeheer / bedrijfsinterne milieuzorg / anders ..... (omcirkel uw keuze, meer keuzes zijn mogelijk)
- de brochure met resultaten van het project 'Stimulering biologische landbouw Gelderse Vallei 2003'

U kunt zich ook telefonisch of per e-mail opgeven: (030) 634 54 99, of: lami@glto.nl

Grote belangstelling voor agrotourisme

Na aankondiging van de Startersgids Agrotourisme in de vorige Aanjager en publicatie in Boerderij vroegen ruim 150 ondernemers en instanties informatie aan. Ook de bijeenkomsten in de Lopikerwaard en de Kromme Rijnstreek werden goed bezocht. Ondernemers en VVV Groene Hart pleiten voor meer kennisuitwisseling en samenwerking. LaMi gaat met ondernemers in de Lopikerwaard mogelijkheden onderzoeken om nauwer samen te werken.

Oproep

Bent u ondernemer in de agrotouristische tak en bent u net gestart? Heeft u hierbij minder goede ervaringen? Dan zoekt LaMi contact met u. Het is de bedoeling knelgevallen voor de Provincie Utrecht te inventariseren. Positieve ervaringen zijn uiteraard ook welkom!

Oriënteren op biologische perenteelt

De perenwerkgroep Midden-Nederland wil in Gelderland een studiegroep starten om dieper in te gaan op de gevolgen van omschakelen. Telers kunnen dan weloverwogen kiezen voor biologisch of gangbaar telen. Zij krijgen gedurende twee jaar begeleiding. Onderwerpen zijn onder meer: biologische schurftbestrijding, afzet van biologische peren en gewasbescherming op het eigen bedrijf. Ook Utrechtse telers kunnen zich opgeven. Belangstelling? Neem dan contact op met Joke Janse van LaMi, telefoon (030) 634 54 99, e-mail jjanse-lami@glto.nl, of vul de bon op deze pagina in.

Resistente fruitrassen op praktijktuin

Op de open avond van het LaMi-project 'Praktijktuin biologisch fruitteelt' werden resistente rassen bewonderd.

Op 28 augustus was er een open avond van het LaMi-project 'Praktijktuin biologische fruitteelt'. Deze praktijktuin ligt op een perceel van biologisch teler William Pouw. Gangbare fruitteelers volgen hier de teelt van twee nieuwe, schurftresistente rassen: Collina en Santana. Volgens biologisch teeltadviseur Marc Trapman (midden op de foto) vergroten schurftresistente rassen de teeltzekerheid. Sommige resistente rassen zijn ook nog eens minder gevoelig voor luis en spint. Bij de matig aangeslagen bomen op het praktijkperceel bracht een bemestingsproef met Vinasse en kippenmestkorrels geen duidelijke verbetering van de bladstand. Bij biologische teelt onderstrepen de telers het belang van een goede bemesting en watergift in de eerste jaren na het planten.

Colofon

Aanjager is een uitgave van LaMi. LaMi is hét loket voor de innovatieve ondernemer op het platteland. Aanjager wordt verzonden aan alle boeren en tuinders in Utrecht.

LaMi
Telefoon (030) 634 54 99
Postbus 441
3990 GE Houten
internet: www.lami.nl
e-mail: lami@glto.nl

Redactie
Marijke van Oostende, Monique van Schagen,
Marcel Vijn

Eindredactie
Maud van der Woude Tekstwerk, Groningen

Productie
Roodbont Communicatie,
Zutphen

Vormgeving
Heijdens Karwei,
Amsterdam